

**Науковий вісник Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького.
Серія: Економічні науки**

**Scientific Messenger of Lviv National University
of Veterinary Medicine and Biotechnologies.
Series: Economical Sciences**

ISSN 2519-2701 print

<https://nvlvet.com.ua/index.php/economy>

doi: 10.32718/nvlvet-e10302

UDC 631.145:65.012.32

Improvement of financial management tools of agricultural enterprises

R. Myniv¹, O. Khrystenko²

¹Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv, Lviv, Ukraine

²Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, Ukraine

Article info

Received 11.01.2024

Received in revised form

14.02.2024

Accepted 15.02.2024

¹Stepan Gzhytskyi National
University of Veterinary Medicine
and Biotechnologies Lviv,
Pekarska Str., 50, Lviv,
79010, Ukraine.
E-mail: myniv@ukr.net

²Mykolaiv National Agrarian
University,
Georgiy Gongadze Str., 9,
Mykolaiv, 54008, Ukraine.
E-mail:
olhakhrystenko@gmail.com

Myniv, R., & Khrystenko, O. (2024). Improvement of financial management tools of agricultural enterprises. Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Economical Sciences, 26(103), 11–16. doi: 10.32718/nvlvet-e10302

Financial management of agricultural enterprises, like any other direction of managerial activity, is a complex system consisting of many interdependent elements that collectively determine the financial stability of the subject. The authors defined the principles of financial management in the system of management activities: the principle of complexity after the adoption of management decisions, the principle of variability of approaches to the development of management decisions, the principle of dynamism of management decisions, the principle of compliance of management decisions with the strategic goals of the enterprise. It has been established that the main goal, the achievement of which is aimed at managerial decisions within the framework of financial management, is to guarantee the financial stability of agricultural enterprises based on the organization of the competent distribution of financial resources, their use and movement, and that at the current stage of the development of economic relations, an important factor in increasing the competitiveness of agricultural enterprises are using digital products that allow automating the management system of business entities. It was found that in order to increase the efficiency of the financial management system, agricultural enterprises need to improve financial resources management tools, one of which is the implementation of the Enterprise Resource Planning System (ERP-system), which automates management activities. The use of such software products will allow: at the enterprise level – to improve the general financial condition and timely neutralization of threats capable of weakening the financial stability of entities; at the level of the national economy – to guarantee the financial security of the state. Improving the financial management system of agricultural enterprises based on the implementation of the ERP software product will allow to increase the effectiveness of management decisions in the field of financial resource management and, accordingly, significantly strengthen their financial stability.

Keywords: financial management, agricultural enterprises, digital software products.

Вдосконалення інструментарію фінансового менеджменту аграрних підприємств

Р. М. Минів¹, О. А. Христенко²

¹Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького,
м. Львів, Україна

²Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Фінансовий менеджмент аграрних підприємств, як і будь-який інший напрямок управлінської діяльності, є складною системою, що складається з безлічі взаємозалежних елементів, що в сукупності визначають фінансову стійкість суб'єкта. Авторами визначено принципи фінансового менеджменту в системі управлінської діяльності: принцип комплексності після ухвалення управлінських рішень, принцип варіативності підходів до розробки управлінських рішень, принцип динамізму управлінських рішень, принцип відповідності управлінських рішень стратегічним цілям підприємства. Встановлено, що основна мета, на досягнення якої спрямовані управлінські рішення у рамках фінансового менеджменту, полягає у гарантуванні фінансової стійкості аграрних підприємств на основі організації грамотного розподілу фінансових ресурсів, їх використання й руху та, що на сучасному етапі розви-

тку економічних відносин важливим фактором підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств є застосування цифрових продуктів, які дозволяють автоматизувати систему управління господарюючими суб'єктами. Виявлено, що для підвищення ефективності системи фінансового менеджменту аграрним підприємствам необхідно вдосконалювати інструменти управління фінансовими ресурсами, одним із яких є впровадження, Enterprise Resource Planning System (ERP-система), що автоматизують управлінську діяльність. Використання таких програмних продуктів дозволить: на рівні підприємства – покращити загальний фінансовий стан та своєчасну нейтралізацію загроз, здатних послабити фінансову стійкість суб'єктів; на рівні національної економіки – гарантувати фінансову безпеку держави. Удосконалення системи фінансового менеджменту аграрних підприємств на основі впровадження програмного продукту ERP дозволить підвищити ефективність управлінських рішень у галузі управління фінансовими ресурсами та, відповідно, суттєво зміцнити їх фінансову стабільність.

Ключові слова: фінансовий менеджмент, аграрні підприємства, цифрові програмні продукти.

Вступ

В процесі функціонування підприємства в умовах ринкової економіки виникає низка проблем фінансового характеру що потребують вирішення та вчасного реагування. Дані дії відносяться до сфери фінансового менеджменту. В науковій літературі відмічаємо наявність підходу з розгляду даного поняття як певної сукупності взаємопов'язаних елементів що становлять систему.

Зміни, що відбуваються в економіці країни, вимагатимуть від керівників підприємством по-новому розглянути функції фінансового менеджменту. В умовах ринкової економіки поступово змінюється зосередження уваги від чисто виробничого управління до фінансового менеджменту, оскільки для оцінки ефективності діяльності будь-яке підприємство може порівняти певні фінансові результати та розрахувати відповідні показники. Відсутність системного підходу до фінансового менеджменту діяльності підприємств призводить до погіршення і без того важкої ситуації та розпорошення наявності фінансових ресурсів підприємств.

Щоб уникнути значної частини фінансових труднощів, з якими стикаються підприємства, необхідно сформулювати ефективну систему фінансового менеджменту. Підприємство може ефективно функціонувати на ринку в умовах жорсткої конкуренції лише за рахунок раціонального фінансового менеджменту. Рівень організації фінансового менеджменту підприємства покаже як своєчасно, з мінімальними витратами, без втрати незалежності, підприємство буде забезпечено коштами, необхідними для його нормального поточно-економічної діяльності (Nepochatenko & Ptashnyk, 2021).

Вагомий вклад в розвиток методології фінансового менеджменту, ґрунтовного дослідження перспектив розвитку зробили такі вчені як: Д. Дема, М. Дубина, О. Попело, О. Тарасенко (Dubyna et al., 2021), Й. Завадський, М. Максимова (Maksimova, 2019), О. Нepochatenko (Nepochatenko & Ptashnyk, 2021), О. Остапчук, І. Бабій (Ostapchuk et al., 2022), О. Панкратова (Pankratova, 2021), О. Скаско та інші. Вчені Н. Гражевська та А. Чигиринський (Hrazhevskaya & Chyhyrskyi, 2021) дослідили питання цифрової трансформації економіки в умовах посилення глобальних ризиків і загроз, що спонукає й інших науковців імплементувати наслідки цифрової трансформації до об'єктів дослідження.

Мета дослідження полягає у визначенні характерних тенденції та змін що відбуваються в сфері вдосконалення інструментарію фінансового менеджменту аграрних підприємств в умовах впровадження інформаційних технологій.

Матеріали та методи дослідження

Для вивчення проблематики та пошуку шляхів її розв'язання використано загальні наукові методи: абстрагування, аналізу та синтезу. Результати наукових досліджень одержані на основі використання загальних та спеціальних методів досліджень. Абстрактно-логічний метод теоретичних та фактичних узагальнень використано для формулювання висновків та пропозицій. Інформаційною базою дослідження стали наукові праці українських вчених за розглянутою темою, результати власних досліджень авторів тощо.

Результати та їх обговорення

Аграрні підприємства, здійснюючи економічну діяльність, використовують різноманітні ресурси, одні з яких – фінанси. Відповідно одним із важливих аспектів управлінської діяльності в організації є фінансовий менеджмент, який спрямований на раціональне управління фінансами з метою забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності бізнесу.

Ефективне управління діяльністю підприємства значною мірою визначається рівнем розвитку та механізмом фінансового менеджменту. Це питання є особливо актуальним сьогодні, коли відбуваються докорінні зміни в області фінансових відносин, ускладнення ринкової ситуації, постійної зміни зовнішніх і внутрішніх чинників в діяльності аграрних підприємств (Ostapchuk et al., 2022).

Місія фінансового менеджменту полягає у підвищенні економічного потенціалу аграрних підприємств, використовуючи з максимальною ефективністю фінансові ресурси у проведенні операційної діяльності у виробництві та збуті продукції (табл. 1).

Фінансовий менеджмент аграрних підприємств, як і будь-який інший напрямок управлінської діяльності, є складною системою, що складається з безлічі взаємозалежних елементів, що в сукупності визначають фінансову стійкість суб'єкта (рис. 1).

Таблиця 1

Базові концепції фінансового менеджменту аграрних підприємств

Концепція	Сенс
Грошового потоку	Розпізнавання грошового потоку, його тривалість та вид; оцінка факторів, що визначають величину його показників; визначення коефіцієнта дисконтування; оцінка ризику, який пов'язаний з цим потоком та способів його обліку.
Компромісу між ризиком і прибутковістю	Будь-який дохід у бізнесі прямо пропорційно пов'язаний з ризиком. Тобто чим вище очікується прибуток, тим більший рівень ризику, який пов'язаний із неотриманням цього прибутку. Найчастіше у фінансовому менеджменті ставляться цілі: максимізація прибутковості та мінімізація витрат. Але досягнення раціональних пропорцій між ризиками та доходами – ідеальне рішення.
Вартості капіталу	Всі джерела фінансового забезпечення організації мають свою певну вартість. Вартість капіталу – мінімальна сума, яка необхідна для відшкодування витрат на обслуговування даного ресурсу і забезпечує прибутковість компанії. Ця концепція відіграє важливу роль при вивченні інвестиційних вкладень та доборі запасних варіантів фінансових коштів. Завдання менеджера – вибрати найефективніший і найвигідніший проект.
Ефективності ринку цінних паперів	Рівень ефективності ринку цінних паперів залежить від ступеня його інформаційної наповненості та доступу інформації для учасників ринку. Ця концепція також називається гіпотезою ефективності ринку. Інформаційна ефективність ринку настає у випадках: великої сукупності виробників та споживачів; безкоштовної доставки інформації для всіх суб'єктів ринку в той самий час; відсутності трансакційних витрат, податків і зборів, а також інших факторів, що перешкоджають укладенню угод; на загальний рівень цін не впливають угоди фіз- або юросіб; поведінка суб'єктів ринку раціональна та спрямована на отримання максимальної вигоди; всі учасники ринку апіорі не можуть отримати наднормативні доходи.
Асиметричності інформація	Деякі категорії осіб можуть мати конфіденційну інформацію, доступ до якої закритий для інших учасників ринку. Носіями такої інформації найчастіше є менеджери, управлінці, фінансові директори фірм. Вирівнювання розриву між функціями володіння, управління та контролю. Не завжди інтереси управління компанією співпадають із інтересами його працівників. Власники організацій не завжди необхідні досконально знати методи управління бізнесом. Це пояснюється існуванням альтернативних варіантів прийняття рішень, одні з яких спрямовані на отримання моментального прибутку, інші – на майбутні доходи.
Агентських відносин	Будь-яке фінансове рішення має як мінімум одну альтернативу. І прийняття одного варіанта неминуче тягне за собою відмову від альтернативного.
Альтернативні витрати	

Джерело: власні дослідження

Ефективність фінансового менеджменту, що переважно оцінюється виходячи з показників фінансового стану аграрних підприємств, визначається грамотною організацією взаємодії представлених на рисунку 1 елементів. У свою чергу, фінансовий менеджмент є частиною системи управління підприємства в цілому, тому одним із його принципів є інтегрованість з іншими напрямками управлінської діяльності. Аналіз наукових публікацій у галузі фінансового менеджменту дозволив також визначити такі принципи:

1. *Принцип комплексності після ухвалення управлінських рішень.* Управління фінансовими потоками має здійснюватися таким чином, щоб рішення щодо поліпшення одним показниками фінансової діяльності підприємства, що приймаються, не призводили до погіршення інших показників. З цієї причини управлінські рішення мають враховувати їхній вплив на загальний фінансовий стан підприємства.

2. *Принцип варіативності підходів до розробки управлінських рішень.* Відповідно до даного принципу, управлінські рішення щодо фінансових ресурсів мають бути розроблені таким чином, щоб у разі настання різного виду загроз їх можна було скоригувати.

3. *Принцип динамізму управлінських рішень.* Менеджерам підприємства необхідно враховувати, що заходи, що проводяться в рамках реалізації фінансового менеджменту та підтвердили свою ефективність у вирішенні однієї проблеми, можуть виявитися безрезультативними під час виконання інших завдань. У

зв'язку з цим потрібен добір управлінських рішень, які підходять кожному конкретному випадку.

4. *Принцип відповідності управлінських рішень стратегічним цілям підприємства.* Управлінські рішення, які приймаються в рамках реалізації фінансового менеджменту, не повинні суперечити стратегії розвитку суб'єкта господарювання – навпаки, вони мають бути спрямовані на підтримку місії підприємства та підвищення загальної ефективності його функціонування.

Можемо зробити висновок, що рішення у сфері управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств мають бути раціональними, тому пропонується доповнити наведений перелік принципом забезпечення відповідною інформаційною базою, необхідною для проведення заходів у рамках реалізації фінансового менеджменту.

Отже, основна мета, на досягнення якої спрямовані управлінські рішення у рамках фінансового менеджменту, полягає у гарантуванні фінансової стійкості аграрних підприємств на основі організації грамотного розподілу фінансових ресурсів, їх використання та руху.

Для сільськогосподарських підприємств розробка і втілення ефективного механізму фінансового менеджменту дозволить в повному обсязі реалізувати цілі підприємства, вирішити їх завдання та здійснити результативне відтворення агропромислового виробництва на основі функціонування їхньої основної діяльності (Ostapchuk et al., 2022).

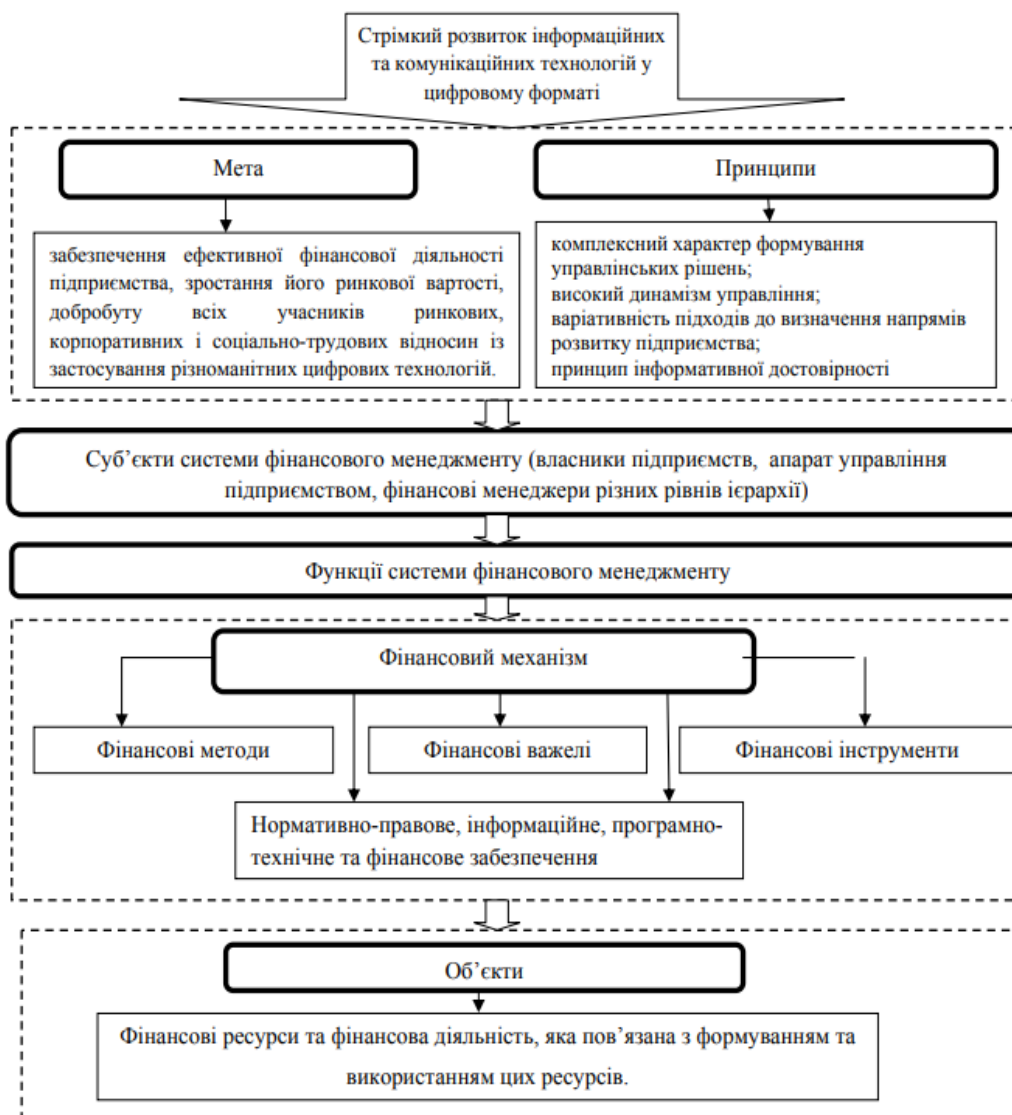

Рис. 1. Схема взаємодії елементів системи фінансового менеджменту аграрних підприємств

Джерело: побудовано за даними (Maksimova, 2019)

Для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами система фінансового менеджменту аграрних підприємств має удосконалюватися відповідно до тенденцій, що складаються на ринку. На сучасному етапі розвитку економічних відносин важливим фактором підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств є застосування цифрових продуктів, які дозволяють автоматизувати систему управління господарюючими суб'єктами.

З метою підвищення ефективності фінансового менеджменту варто проводити роботу щодо визначення резервів за такими напрямками:

- 1) інформаційне забезпечення управління грошовими потоками;
- 2) узгодження та визначення системи цілей управління грошовими потоками за усіма аспектами фінансової діяльності;
- 3) оптимізація та формалізація бізнес-процесів;
- 4) організаційне забезпечення управління фінансовими ресурсами на основі чіткого розподілу відповідальності між усіма особами, які безпосередньо

приймають управлінські рішення при розподілі фінансів;

- 5) чітке інструментальне забезпечення процесу;
- 6) оптимізація напрямів використання фінансових ресурсів в їх структури за джерелами утворення;
- 7) формування резервних джерел інвестування фінансових ресурсів у відповідності з правилом, що понаднормовий залишок грошових активів, який виникає на підприємстві повинен інвестуватися, тобто тимчасово вільні кошти повинні працювати;
- 8) контроль виконання управлінських рішень і досягнення стратегічних цілей (Ostapchuk et al., 2022).

Цифровізація системи фінансового менеджменту проводиться з метою запобігання кризі підприємства та нейтралізації загроз, здатних підірвати фінансову безпеку суб'єкта. Удосконалення системи управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств на основі впровадження та застосування програмних продуктів дозволяє:

- підвищити рівень прибутковості;

- забезпечити більшу віддачу від використання фінансових ресурсів;
- оптимізувати структуру видаткових статей з метою зменшення собівартості продажу та підвищення рентабельності діяльності підприємств;
- гарантувати фінансову стійкість підприємств та підвищити рівень його платоспроможності;
- підвищити ефективність антикризових програм;
- здійснювати своєчасний контроль над фінансовими операціями.

На сучасному ринку інформаційних технологій представлено безліч програмних продуктів, які дозво-

ляють автоматизувати всю систему управління підприємством чи окремі напрямки управлінської діяльності. Найбільш перспективним цифровим вирішенням проблем, пов'язаних з організацією системи управління фінансовими ресурсами, є Enterprise Resource Planning System (ERP-система).

ERP-система є програмним продуктом, який передбачає формування корпоративної інформаційної системи, що інтегрує в собі всі дані про діяльність підприємства, та забезпечує автоматизацію управлінської діяльності. Алгоритм застосування ERP-системи для підприємства представлений на [рисунку 2](#).

Рис. 2. Алгоритм впровадження ERP-системи для аграрних підприємств

Джерело: власні дослідження

Перевагами впровадження ERP-систем аграрних підприємств як факторами підвищення ефективності фінансового менеджменту та зміцнення їхньої фінансової безпеки є:

- формування корпоративної системи фінансової інформації, яка дозволить прискорити процес отримання користувачами інформації про фінансові потоки;
- надання можливості online-контролю над змінами фінансового стану підприємства;
- підвищення точності фінансового планування та прогнозування завдяки обробці та аналізу значного обсягу інформації.

Таким чином, удосконалення системи фінансового менеджменту аграрних підприємств на основі впровадження програмного продукту ERP дозволить підвищити ефективність управлінських рішень у галузі управління фінансовими ресурсами та, відповідно, суттєво зміцнити їх фінансову стабільність.

Висновки

Сучасні умови функціонування вітчизняних аграрних підприємств визначили необхідність підвищення ефективності управлінської діяльності та, насамперед, системи фінансового менеджменту з урахуванням

інструментів цифрової трансформації національної економіки. Виявлено, що для підвищення ефективності системи фінансового менеджменту аграрним підприємствам необхідно вдосконалювати інструменти управління фінансовими ресурсами, одним із яких є впровадження ERP-систем, що автоматизують управлінську діяльність. Використання таких програмних продуктів дозволить: на рівні підприємства – покращити загальний фінансовий стан та своєчасну нейтралізацію загроз, здатних послабити фінансову стійкість суб'єктів; на рівні національної економіки – гарантувати фінансову безпеку держави.

Перспективами досліджень є подальше поглиблене вивчення питань цифрової трансформації з точки зору систематизації актуального інструментарію фінансового менеджменту аграрних підприємств та визначення факторів впливу на доцільність застосування кожного з них.

References

- Hrazhevska, N., & Chyhyrnskyi, A. (2021). Digital transformation of the economy under conditions of amplification global risks and threats, *Ekonomika ta derzhava*, 8, 53–57. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.8.53.

- Dubyna, M., Popelo, O., & Tarasenko, O. (2021). Institutional transformations of the financial system of Ukraine in the conditions of the digital economy development. *Problems and Prospects of Economics and Management*, 1(25), 91–110. DOI: 10.25140/2411-5215-2021-1(25)-91-110.
- Maksimova, M. V. (2019). The financial management system in the digital economy. *Efektivna ekonomika*, 5. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.5.58.
- Myniv, R. M., & Kovalchuk, R. L. (2010). Mekhanizm finansovoho menedzhmentu ahrarnykh pidpryemstv. *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series Economical Sciences*, 12, 2(44), 5, 89–93. URL: <https://nvlvet.com.ua/index.php/economy/issue/view/111/12-2-2010-pdf> (data zvernennia: 07.03.2024) (in Ukrainian).
- Myniv, R. (2020). Financial management as a component of an effective management system for an agricultural enterprise in today's challenging environment. *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Economical Sciences*, 22(94), 3–8. DOI:10.32718/nvlvet-e9401.
- Nepochatenko, O., & Ptashnyk, S. (2021). Financial management as a necessary component effective enterprise management system. *Efektivna ekonomika*, 8. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.8.11.
- Ostapchuk, O., Baksalova, O., & Babi, I. (2022). The essence and trends of changes in financial management in the conditions of increased digitalization of the economy. *Modeling the development of the economic systems*, (2), 167–172. DOI: 10.31891/mdes/2022-4-22.
- Pankratova, O. (2021). Digitalization as a modern trend of management development. *Economy and Society*, (33). DOI:10.32782/2524-0072/2021-33-55.